

abban kell keresnünk, hogy a nyugati kultúra eszmevilága iránti érdeklődést hogyan tudta felkelteni, ébren tartani és terjeszteni nemcsak a hazai német, hanem a magyar olvasóközönség közt is.

Látjuk, hogy ez az irodalom nem ellensége, hanem kiegészítő része a magyarnak, mellyel olykor párhuzamosan halad, olykor azonban annyira átszövődik vele, hogy annak szerves elemévé válik.

Különösen áll ez a romantikus világnézet idejére. A török harcokban és a nemzeti önvédelem küzdelmeiben elfáradt magyarság szellemi életéről a XVIII. század úgyszólván semmit sem tudott, még oly nagy írók sem, mint az egyetemes érdeklődésű HERDER vagy GOETHE, aki a politikai események más fordulataival esetleg magyar miniszter lehetett volna. A XIX. század elején hazai német íróink szívós munkával és határtalan lelkesedéssel a romantikus eszmék hatása alatt tágabb látkörűvé vált nyugati népekben a magyarság iránt nemcsak figyelmet és érdeklődést, hanem általános rokonszenvet tudnak kelteni, másrészt az újjáéledő és újjáébredő magyar irodalmat ezer csatornán át táplálják és erősítik, míg nagy tehetségei azután egészen eredeti utakon járva önállóan haladnak tovább.

A legkiválóbb német filológusok egyike C. von KRAUS *Mhd. Übungsbuch*-ját ismertetve, nemrégén azt mondta: ezt a könyvet mindenkinek ajánlom, mert mindnyájan tanulhatunk belőle. Nekem is ez a véleményem PUKÁNSZKY könyvéről: mindnyájan tanulhatunk belőle, és mindenki, aki a kezébe veszi, hálás lesz szerzőjének, hogy minden munkarejét koncentrálna, hosszú évek önfeláldozó munkájával ezt az alapvető művet megírta.

SCHMIDT HENRIK.

Végh Gyula: *Rariora et Curiosa gróf Apponyi Sándor gyűjteményéből*. Budapest, 1925. 8-r. 99 l. (A Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtára Címjegyzékének X. kötete.)

Gróf APPONYI Sándor az igazi tudós tiszta meglátásával élete tudós munkáját és bibliofil szenvedélyét egy nagy cél, a magyar vonatkozású külföldi nyomtatványok lehetőleg teljes összegyűjtésére szentelte. A kéziratok emlékek, valamint az ú. n. Régi Magyar Könyvtár már épen úgy kívül estek gyűjtési körén, akár a képzőművészet remekei. Mégis akkor amikor élete egész munkájának gazdag és bő eredményét, Hungaricakönyvtárát, fejedelmi elhatározással nemzetének adományozta, e hatalmas gyűjtemény függelékékepen a külföldi nem magyar vonatkozású ritka

nyomtatványoknak egy számra (509 darab) és értékre egyaránt jelentős gyűjteménye, valamint 24 kézirat és 7 magyarországi nyomdában 1711 előtt nyomtatott régi magyar könyv került a Magyar Nemzeti Múzeum tulajdonába. Ennek a szép gyűjteménynek csak egy kisebb része származik tömeges vásárlásból, a nagyobb részét APPONYI Sándor határozott céllal vásárolta. Vagy családi vonatkozások (NOGAROLIANAE, Paulus RICIVS munkái stb.) indokolták megszerzésüket, vagy a könyv eminens szépsége, vagy ritkasága készítették vételre az ép oly finom ízlésű, mint páratlan szaktudású gyűjtőt. Jelentőségre persze ez a gyűjtemény a Hungaricák mellett sohasem emelkedett, gyarapítása csak nagy ritkán, esetről-esetre történt, elhelyezve is teljesen külön volt a Hungarica gyűjteménytől.

Miután ezek a könyvek katalogizálva nem voltak, az adományozás idején már élete alkonyán járó APPONYI Sándor felkérte meghitt barátját és bizalmasát, VÉGH Gyulát, e könyvek jegyzékének, mint az adománylevél függelékének elkészítésére. Még életének utolsó hónapjaiban, az ő mindvégig élénk érdeklődése és csalhatatlan útmutatása mellett végezte el VÉGH Gyula a katalogizálás nem csekély fáradságot igénylő aprólékos munkáját. Azonban ez a katalogus, épen készítőjének lelkiismeretes tudós munkája folytán, mire elkészült, több lett csupán hivatalos használatra szánt lajstromnál, jó és hasznos bibliográfia lett belőle, méltó és szükséges kiegészítése a *Hungarica* katalogus köteteinek. Nemcsak a kegyelet és hála érzésének tett eleget tehát a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára, amidőn címjegyzékei során VÉGH Gyula munkáját közrebocsájtotta, de a bibliográfia hazai és külföldi művelőit is egyaránt hálára kötelezte e munka kiadásával.

Ami a mű érdemét illeti, meg kell jegyezni, hogy épen az egyöntetűség megóvása miatt a mindössze 7 darabból álló *Régi Magyar Könyvtárt*, amelyből csupán egy ismeretlen, a többbit már említi SZABÓ Károly első kötete, helyesebb lett volna folyóiratunknak *Magyar Könyvesház* rovatában közzétenni, ahol első sorban van helye minden kiegészítésnek SZABÓ munkájához. A kéziratok leírásánál érezzük, hogy a leíró sokkal inkább bibliografus, mint historikus vagy diplomatikus. Mindezek a megjegyzéseink azonban legkevésbé sem csökkenthetik a mű gerincét és középpontját képező *Rariora* katalogus alapos elkészítéseért tartozó elismerésünket. VÉGH Gyula az igazi tudós szerénységével művének sokféle fogyatékosságáról beszél. Mi azt hisszük, hogy ezt a túlzott szerénység mondatja vele, mert ez a mű egyaránt méltó úgy szerzőjéhez, mint a gyűjtemény halhatatlan emlékü adományozójához.

T. L.